

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laeiksi merimieslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnalle on vuoden 1995 valtiopäivillä annettu hallituksen esitys n:o 199/1995 vp laeiksi merimieslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Nyt

koolla oleva eduskunta, jolle työasiainvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 1/1996 vp, on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

merimieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *kumotaan* 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/78) 11 §:n 4 momentti, *muutetaan* 23 §:n 2 momentti, 35 §:n 4 momentti, 52 §:n 1 momentti, 53 §:n 3 momentti, 58 §:n 2 momentti, 80 ja 86 §, 88 §:n 1 momentti ja 91 §, sellaisina kuin niistä ovat 53 §:n 3 momentti 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetussa laissa (591/86) ja 88 §:n 1 momentti 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (434/84), sekä *lisätään* lakiin uusi 11 a ja 43 a §, seuraavasti:

11 a §

Kilpailukieltosopimus

Työsuhteeseen liittyvästä erityisen painavasta syystä voidaan sopimuksella (*kilpailukieltosopimus*) rajoittaa työntekijän oikeutta:

1) tehdä työsuhteen lakattua työsopimus jonkun kanssa, joka harjoittaa määrätynlaista työnantajan kanssa kilpailevaa elinkeinoa, ammattia tai muuta toimintaa; tai

2) harjoittaa omaan lukuunsa tällaista toimintaa.

Edellä 1 momentissa mainittua erityisen painavaa syytä arvioitaessa on otettava muun ohella huomioon:

1) työnantajan toiminnan laatu ja sellainen suojan tarve, joka johtuu liike- tai ammatillisuuden ylläpitämisestä tai työnantajan työntekijälle järjestämästä erityiskoulutuksesta; ja

2) työntekijän asema ja tehtävät.

Kilpailukieltosopimus saa rajoittaa työntekijän oikeutta tehdä uusi työsopimus tai harjoittaa ammattia enintään kuuden kuukauden ajan. Kilpailun rajoitusaika voi olla enintään

vuosi, jos työntekijän voidaan katsoa saaneen kohtuullisen korvauksen hänelle sidonnaisuudesta aiheutuvasta haitasta. Kilpailukieltosopimukseen liittyvä sopimussakko ei saa ylittää työntekijän työsuhteen päättymistä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana saamaa palkkaa. Jollei sopimussakosta ole sovittu, työntekijän velvollisuudesta korvata tällaisen sopimuksen rikkomisesta aiheutuva vahinko on voimassa, mitä 64 §:n 3 momentissa on säädetty. Kilpailukieltosopimus ei sido työntekijää, jos työsuhte on päättynyt työnantajasta johtuvasta syystä.

Mitä 3 momentissa on säädetty kilpailukieltosopimuksen kestosta ja tähän sopimukseen liittyvästä sopimussakosta, ei koske toimitusjohtajan välittömänä alaisena yrityksen, liikkeen tai laitoksen johtamiseen osallistuvaa, johtavassa asemassa olevaa henkilöä.

Kilpailukieltosopimus on mitätön siltä osin kuin se on tehty vastoin 1—3 momentin säännöksiä. Muutoin on tällaisen sopimuksen pätevyydestä ja sovittelusta voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/89) on säädetty.

23 §

Palkka työsuorituksen estyessä

Milloin työntekijä alusta tai 1 §:ssä tarkoitettua muuta työpaikkaa kohdanneen merionnettomuuden, tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun senkaltaisen hänestä ja työnantajasta riippumattoman esteen takia ei ole voinut suorittaa työtään, työntekijällä on oikeus saada esteen kestämisajana palkkansa enintään kahdelta viikolta. Työntekijän oikeudesta korvaukseen työnteon estyessä aluksen tuhoutumisen tai kuntoonpanokelvottomaksi julistamisen vuoksi säädetään 58 §:ssä.

35 §

Sairaanhoidon kustannukset

Tarttuvassa vaiheessa olevasta sukupuolitautista aiheutuneiden sairaala-, lääkärinhoito- ja lääkekustannusten korvaamisessa noudatetaan tartuntatautilain (583/86) säännöksiä.

43 a §

Irtisanominen saneerausmenettelyn yhteydessä

Jos työnantaja on yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/93) tarkoitetun menettelyn kohteena, työntekijän työsopimus voidaan irtisanoa noudattaen kahden kuukauden irtisanomisaikaa, vaikka irtisanomis- tai työsopimusaika muuten olisi pidempi, mikäli:

1) irtisanomisen perusteena on sellainen saneerausmenettelyn aikana suoritettava järjestely tai toimenpide, joka on välttämätön konkurssin torjumiseksi ja jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti; tai

2) irtisanomisen perusteena on vahvistetun saneerausohjelman mukainen toimenpide, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee vähäistä suuremmassa määrin ja muuten kuin tilapäisesti, taikka vahvistetussa saneerausohjelmassa todetusta taloudellisesta syystä johtuva, ohjelman mukainen järjestely, joka edellyttää työvoiman vähentämistä.

Irtisanomisoikeutta 1 momentin nojalla ei

kuitenkaan ole, jos työnantajalla on tarjota työntekijälle muu tehtävä, johon hänet ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden voidaan kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa.

52 §

Yleissäännös vapaasta kotimatkasta

Suomessa asuvalla työntekijällä ja työntekijällä, joka on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, on työsuhteen päättyessä muualla kuin hänen kotimaassaan oikeus vapaaseen matkaan ylläpitöineen kotipaikkakunnalleen, jos hänen työsuhteensa on keskeytymättä jatkunut kuusi kuukautta. Oikeutta vapaaseen kotimatkaan ei kuitenkaan ole työntekijällä, jolla on ollut mahdollisuus viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana irtisanoa työsopimuksensa päättymään jossakin kotimaansa satamassa.

53 §

Vapaa matka tartuntataudin tai sodanvaaran johdosta

Jos työntekijä asuu Suomessa tai on Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, suoritetaan tässä pykälässä tarkoitettu vapaasta matkasta ja tilalle Suomesta alukselle lähetettävän tällaisen työntekijän matkasta aiheutuvat kustannukset puoleksi valtion ja puoleksi työnantajan varoista. Muun kuin edellä tarkoitetun työntekijän matkasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan työnantajan varoista.

58 §

Korvaus työttömyydestä

Jos palkanmaksu on keskeytetty aluksen tuhoutumisen tai kuntoonpanokelvottomaksi julistamisen vuoksi 23 §:n 2 momentin perusteella tai lomautuksen takia, työntekijällä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuun korvaukseen. Työnteon estymisajalta 23 §:n 2 momentin perusteella sekä lomautusilmoitusajalta maksettu palkka sisältyvät korvaukseen. Jos työsopimus edellä tarkoitetussa tapauksessa puolin tai toisin irtisanoetaan, vähennetään 45 §:n mukaisesti maksettavasta

irtisanomisajan palkan menetyksestä maksettavasta korvauksesta 1 momentissa tarkoitettu korvaus.

---

80 §

Korvaus henkilökohtaisen omaisuuden menetyksestä

Aluksen tuhoutumisen, merirosvouksen, tulipalon tai muun alusta kohdanneen vahingon aiheuttamasta henkilökohtaisen omaisuuden menetyksestä työntekijällä on oikeus saada työnantajalta korvaus niiden perusteiden mukaan, jotka työministeriö vahvistaa merimiesasiain neuvottelukuntaa kuultuaan.

86 §

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Jos suomalainen alus tai sen osa on luovutettu ulkomaalaisen käyttöön, työministeriö voi aluksen omistajan hakemuksesta, varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen, vapauttaa ulkomaalaisen työnantajan noudattamasta tämän lain säännöksiä joko osittain tai kokonaan.

Poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan myöntäminen aiheuta olennaisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan. Poikkeuslupa voidaan myöntää vain määräajaksi, ja siihen voidaan liittää tarpeelliseksi katsottuja ehtoja. Poikkeusluvan saaneen työnantajan tai aluksen

päällikön on viivytyksettä ilmoitettava työministeriölle luvan perusteena olevien olosuhteiden muutoksista. Sanotuissa olosuhteissa tapahtuneiden muutosten vuoksi poikkeuslupaan liitettyjä ehtoja voidaan muuttaa. Jos muutosten katsotaan vaarantavan työntekijöiden edellä tarkoitettua asemaa, poikkeuslupa voidaan peruuttaa. Lupa voidaan peruuttaa myös, jos siihen liitettyjä ehtoja ei noudateta.

88 §

Tuomioistuिन

Tämän lain mukaan ratkaistavissa jutuissa ensimmäinen tuomioistuin määräytyy merilain (674/94) 21 luvun 1 ja 7 §:n mukaan. Muutoin oikeudenkäynnissä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään.

---

91 §

Määräykset valtion suoritettavista kustannuksista

Varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen työministeriö voi antaa tarkemmat määräykset tapauksista, joissa tässä laissa mainittu kustannus kokonaan tai osaksi on suoritettava valtion varoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 11 a §:ää ei sovelleta sopimuksiin, jotka on tehty ennen lain voimaantuloa.

Laki

merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetun merimiesten vuosilomalain (433/84) 14 §:n 2 momentti, 26 §, 27 §:n 2 momentti ja 35 § seuraavasti:

14 §

Luontoisedut vuosiloman aikana

Jos työntekijä ei loman aikana käytä hyväkseen luontoisetuja, hänellä on oikeus saada niistä rahakorvaus myös sunnuntailta, kirkolliselta juhlapyhältä, itsenäisyyspäivältä, joului- ja juhannusaatolta, pääsiäislauantailta sekä vapunpäivältä. Jollei luontoisedun suurmasta rahakorvauksesta ole sovittu, se lasketaan niiden perusteiden mukaan, jotka työministeriö vahvistaa varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen.

26 §

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Jos suomalainen alus tai sen osa on luovutettu ulkomaalaisen käyttöön, työministeriö voi aluksen omistajan hakemuksesta, varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen, vapauttaa ulkomaalaisen työnantajan noudattamasta tämän lain säännöksiä joko osittain tai kokonaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan

myöntäminen aiheuta olennaisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan.

27 §

Poikkeusluvan ehdot

Poikkeusluvan saaneen työnantajan tai aluksen päällikön on viivytyksettä ilmoitettava työministeriölle luvan perusteena olevien olosuhteiden muutoksista. Sanotuissa olosuhteissa tapahtuneiden muutosten vuoksi poikkeuslupaan liitettyjä ehtoja voidaan muuttaa. Jos muutosten katsotaan vaarantavan työntekijöiden edellä tarkoitettua asemaa, poikkeuslupa voidaan peruuttaa.

35 §

Tuomioistuim

Tämän lain mukaan ratkaistavissa jutuissa ensimmäinen tuomioistuin määräytyy merilain (674/94) 21 luvun 1 ja 7 §:n mukaan. Muutoin oikeudenkäynnissä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaarissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

merityöaikalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 9 päivänä huhtikuuta 1976 annetun merityöaikalain (296/76) 16 §:n 3 momentti, 16 a §, 16 b §:n 2 momentti ja 28 §, sellaisina kuin ne ovat, 16 §:n 3 momentti 13 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1510/91) sekä 16 a §, 16 b §:n 2 momentti ja 28 § 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (435/84), seuraavasti:

16 §

Säännösten ehdottomuus

 Milloin erityisiä syitä on, työministeriö voi, varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen, myöntää yksittäistapauksissa poikkeuksia tämän lain soveltamisesta.
 -----

16 a §

Ulkomaalaiselle työnantajalle myönnettävä poikkeuslupa

Jos suomalainen alus tai sen osa on luovutettu ulkomaalaisen käyttöön, työministeriö voi aluksen omistajan hakemuksesta, varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen, vapauttaa ulkomaalaisen työnantajan noudattamasta tämän lain säännöksiä joko osittain tai kokonaan.

Poikkeuslupa voidaan myöntää vain, kun siihen on painavia syitä. Ennen luvan myöntämistä on pyrittävä varmistamaan, ettei poikkeusluvan myöntäminen aiheuta olen-

naisia muutoksia työntekijöiden tässä laissa säädettyyn asemaan.

16 b §

Poikkeusluvan ehdot

 Poikkeusluvan saaneen työnantajan tai aluksen päällikön on viivytyksettä ilmoitettava työministeriölle luvan perusteena olevien olosuhteiden muutoksista. Sanotuissa olosuhteissa tapahtuneiden muutosten vuoksi poikkeuslupaan liitettyjä ehtoja voidaan muuttaa. Jos muutosten katsotaan vaarantavan työntekijöiden edellä tarkoitettua asemaa, poikkeuslupa voidaan peruuttaa.
 -----

28 §

Tuomioistuin

Tämän lain mukaan ratkaistavissa jutuissa ensimmäinen tuomioistuin määräytyy merilain (674/94) 21 luvun 1 ja 7 §:n mukaan. Muutoin oikeudenkäynnissä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Laki

työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain 8 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työajasta kotimaanliikenteen aluksissa 26 päivänä maaliskuuta 1982 annetun lain (248/82) 8 §:n 1 momentti ja 30 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (415/84) ja 30 § 1 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (436/84), seuraavasti:

8 §

Vuorokautinen ylityö

Työntekijä on korvausta vastaan velvollinen tekemään ylityötä 4 §:n 1 momentissa säädetyn vuorokautisen säännöllisen työajan lisäksi enintään 16 tuntia viikossa. Työaika vuorokaudessa saa olla kuitenkin enintään 14 tuntia. Näistä enimmäisajoista työministeriö voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksia varattuaan merimiesasiain neuvottelukunnalle tilaisuuden lausunnon antamiseen. Poikkeusluvan ehtoina on, että ylityö tehdään työntekijän suostumuksella ja että on sovittu aluksessa noudatettavasta 18 §:ssä tarkoitetusta vuorottelujärjestelmästä tai työ-

aika tasoitetaan kolmen kuukauden aikana vastaamaan edellä säädettyjä enimmäismääriä.

---

30 §

Tuomioistuin

Tämän lain mukaan ratkaistavissa jutuissa ensimmäinen tuomioistuin määräytyy merilain (674/94) 21 luvun 1 ja 7 §:n mukaan. Muutoin oikeudenkäynnissä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaassa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Laki

yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta yrityksissä 22 päivänä syyskuuta 1978 annetun lain (725/78) 8 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1993 annetussa laissa (51/93), seuraavasti:

8 §

Neuvottelovelvoitteen täytyminen

 Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei sovelleta silloin, kun yritys on selvitystilassa tai konkurssissa. Jos yritys on yrityksen saneeruksesta annetussa laissa (47/93) tarkoitetun menettelyn kohteena, 2 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden sijasta noudatetaan yhden kuukauden pituista aikaa. Työsopimuslain (320/70) 41 a §:n 1 momen-

tin 1 kohdan ja merimieslain 43 a §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla toimeenpantavien osa-aikaistamisten, lomauttamisten ja irtisanomisten sekä niihin liittyvien koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisujen osalta noudatetaan kuitenkin seitsemän päivän pituista aikaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

 Helsingissä 2 päivänä toukokuuta 1996
